

מראי מקומות - ביצה

יז.

א. ת"ר יו"ט שחל וכו'

כ' הצ"ח דהפסיק באמצע דיני עירוב בברייתא זו דאירי בנוסח התפלה, משום דסיים הלכה כרבי ולאסור, וא"כ סמכין לזה ג"כ הא דאמר' הלכה כרבי וכדתיירץ רבינא.

ב. מקדש ישראל והשבת והזמנים, א"ל אטו שבת וכו' ויש לעי', למה באמת אמר ישראל קודם שבת. וע' בראש יוסף, דכ' [לא כ' כן ליישב קו' זו, אלא כ' בכלל השייכות בין ישראל לשבת בחתימת הברכה] דאי אין ישראל אין שבת, דמי ישמור אותה, ומה דלמעשה אין חותמין כן, משום דאין חותמין בשתים, ע"ש עוד בזה.

ג. רשב"ג ור"י בנו של ריב"ב אומרים כל מקום שהוזקק לשבע מתחיל בשל שבת וכו'

כ' השפת אמת לפרש טעמם, דאע"פ דבחול כ"ע מודו דמזכירין מעין המאורע בעבודה, מ"מ בשבת דמזכיר קדושת היום, צריך להזכיר כל המאורע באותו זמן, משא"כ בחול, דאין ברכה על קדושת היום והזמן.

ד. מניח אדם ערובי תחומין מיו"ט לחבירו ומתנה

פרש"י, יכול להתנות דאם היום קדש, אין בדברי כלום, ולמחר יאמר דאם היום קדש, אין בדברי כלום, ואם היום חול, הרי זה עירוב, ובאותה פת עצמה, דממ"נ הוי עירוב. והק' הפני יהושע, הא מבואר בעירובין דאם מניח עירוב ביום ה' שהוא ערב יו"ט בשביל יו"ט, יכול לסמוך על זה גם לשבת, וא"כ אפי' אם יום ו' יו"ט הוא, שפיר יכול לעשות העירוב בשביל שבת, ולמה צריך להתנות. ותי' דהי' ק' לרש"י מה שהעירו תוס', דג"כ איכא איסור הכנה מיו"ט לשבת, ואמאי לא אסרי' משום הכנה. ובזה תי' דמיירי באותו פת, וא"כ לא עשה שום הכנה מיו"ט לשבת. אלא דעדיין הי' ק' לו, דהא מה דאמר' בערובין דלא הוי הכנה היכא דמשתמש באותו פת לעירוב של שבת, היינו משום דכבר קרא עליו שם "עירוב" מעיו"ט, וא"כ ביו"ט עצמו לא עשה כלום, וא"כ אינו חשיב מעשה הכנה לשבת. אבל כאן, הרי לא עשה כלום מעיו"ט, וא"כ למה לא הוי הכנה. וע"ז תי' רש"י דמהני מדין ממ"נ, דאם יום ראשון יו"ט, אז אינו עירוב כלל עד למחר, ולא עשה כלום ביום א'. ומה שעושה עירוב ביום ב', אם יום ב' הוי יו"ט, א"כ כבר עשה העירוב מיום א', שהי' עיו"ט, וא"כ אין כאן הכנה מיו"ט לשבת. ואם יום א' הי' יו"ט, א"כ ביום א' לא עשה כלום, אלא יום ב' הוי חול, וא"כ שפיר עושה עירוב תחומין לשבת.

ה. מניח אדם עירובי תבשילין מיו"ט לחבירו ומתנה

כ' השטמ"ק (לעיל ו) שאינו מברך על עירוב של תנאי דשמא הוא ברכה לבטלה.

ו. מניח אדם ע"ת מיו"ט לחבירו ומתנה

ע' בחי' הגר"ח על הרמב"ם (יו"ט ו, יא), שהביא מה שפסק הרמב"ם שם דכל זה מהני רק בזמן המקדש, שהיו מקדשין על פי ראי', אבל בזמן הזה, דאנו בקיאין בקביעא דירחא, אינו יכול להתנות. ותמה הגר"ח, הרי דין ביצה שנולדה ביו"ט דמותר ביום שני הוא ג"כ משום ספיקא דיומא, ומ"מ ס"ל להרמב"ם דמותר ביום ב', ומ"ש. ותי' די"ל דמה דנוהגין בזמן הזה שני ימים טובים של גליות משום שמא יחזיר הדבר לקלולו, וא"כ נוהגין הם בתורת ספק, זהו רק בנוגע ליום ב', אבל בנוגע ליום א', הרי ודאי אנו יודעים דיו"ט הוא. וא"כ, בנוגע לביצה שנולדה ביו"ט, דכל האיסור שייך רק ע"י שני הימים ביחד, אז יכולים לומר דכלפי יום שני, יום הראשון הוא ספק, דכל הנהגת יום שני הוא על היסוד דאולי יום א' הי' חול, וא"כ ממ"נ הביצה מותרת. אבל לענין התנאה על הכלכלה, י"ל דצריכין אנו לדון על כל יום בפנ"ע, דבכל יום עושה תנאי אחר. וא"כ, ביום א' לא שייך כלל לעשות תנאי זה, כיון דודאי יו"ט הוא, כיון דבקיאינן אנו, וא"כ נפיל תנאה בבירא. וע"ש עוד מה שצידד לבאר באו"א, דגם ביום ב' לא שייך ההתנאה, דכל ההתנאה שייך רק במקום ספק ממש, ועכשיו אין לנו שום ספק, ע"ש ביאורו.

ז. מ"ט, דלמקני שביתה בשבתא לא

הק' הרשב"א, הא אינו קונה ביו"ט כלום, שהרי הוא מתנה. ותי' דאפי' ספק אסור, משום דנראה כקונה ביו"ט.

ח. מ"ט, דלמקני שביתה בשבתא לא

פרש"י, דמה שהתירו בעירובי תבשילין, התם משום כבוד שבת התיירו. וכ' הפני יהושע דמבואר מפרש"י דס"ל דמה דאמר' דלמקני שביתה בשבתא לא, אי"ז משום שהוא כאיסור קנין ביו"ט, דאי"ז שייך כלל בעירוב תבשילין, דהא אינו עושה שום מעשה קנין [ואינו כעירוב תחומין דשייך לקרותו קנין שביתה], אע"כ מה דאמר' דלמקני שביתה לא, היינו משום דמחזי כמתקן, ואסור אפי' מספק, ורק משום כבוד שבת התיירו.

מראי מקומות - ביצה

יז. (המשך)

חתיכות על גבי הקדרה שעל האש, אע"פ דטרחא שני' היא, הא כל התבשיל יפה טפי כל שיש בה בשר טפי.

יא. ממלאה אשה כל התנור פת מפני שהפת נאפת יפה
כ' השטמ"ק בשם הריטב"א דזה לא שייך בתנורים שלנו, וא"כ אין היתר לאפות יותר מן הצורך ליו"ט.

יב. צריך לאקנויי קמחא לאחרים
ואע"פ שאסור לקנות בשבת ויו"ט, כ' המרדכי (תרע"ו) דלצורך יו"ט התירו.

יג. לא לו ולא לאחרים
כ' הראש יוסף דאף משלהם אסור לו לבשל אף בשבילם. וביאר דהיינו משום שלא יאמרו של עצמו מבשל, או הואיל ואסור לעצמו אסור ג"כ לאחרים. אבל הביא מבעל העיטור דכ' דרק אסור לאפות לאחרים משלו, אבל משלהם מותר.

יד. עבר ואפה מאי
כ' במנחת שלמה דמשמע מכאן דמעשה יו"ט אסור כמו מעשה שבת, ורק משום דאינו אלא איסור מדרבנן מספקא להו.

טז. ממלאה אשה כל הקדרה בשר אע"פ שאינה צריכה אלא לחתיכה א'

כ' הר"ן (ט: בדפי הרי"ף) דמהא שמעי' דריבוי שיעורין מותר ביו"ט. וע"ש שהביא מהרשב"א דכ' דגם בשבת מותר מדאורייתא לרבות בשיעורין [היכא שיש היתר לעשות מלאכה, וכגון לחולה שיש בו סכנה], אלא דמדרבנן אסור. וע"ש מה שתמה עליו הר"ן, ולכן כ' דודאי אסור מן התורה לרבות בשיעורים בשבת. וביאר דהחילוק בין שבת ליו"ט הוא, דשבת דחוי' היא אצל החולה, וא"כ כל שעיקר המלאכה אסור, אף תוספותיו אסורין. אבל יו"ט, שאוכל נפש הותר בו, דאפי' אפשר מעיו"ט שרי, א"כ כל שהוא מרבה בשיעור, והוא טורח א', תוספתו כמוהו. ועוד, שנראה לחכמים שכיון שאמרה תורה אך אשר יאכל לכל נפש, לא הוצריכה לשקול ולדקדק שלא תבשל אלא המצטרך אליה בלבד, ומשוי"ה כל שאינה מרבה בטרחא, שפיר הוי ריבויי בשיעורין מותר ביו"ט.

יז. ממלאה אשה כל הקדרה וכו'
כ' רש"י דבחד טרחא הוא. וכ' הרשב"א, דלפי מה דקיי"ל כרשב"א, א"כ ה"ה לענין בשר בקדרה, כל שהיא מוסיפה